

Posudek diplomové práce

Autorka práce: Ada Vondrášková

Název práce: Islámský závoj – symbol útlaku žen?

Autorka ve své magisterské práci pojednává o aktuálním tématu zahalování žen v muslimských komunitách. Svou práci přehledně člení do pěti tematických celků. V prvním oddílu pojednává o problematice zahalování žen z hlediska normativních zdrojů islámu, tedy nejdůležitějších textů Koránu a hadísů, a také naznačuje nejdůležitější způsoby výkladu těchto textů.

Ve druhém oddíle definuje důležité obecné pojmy (označující ideové směry a proudy a také důležité ideologické systémy), nezbytné pro důkladnou analýzu sledovaného tématu. Nastiňuje tedy základní významové obrysy pojmů jako je islámský feminismus, sekulární feminismus, islamistický feminismus atd., a vytváří tak předpoklady pro následující úžeji zaměřené kapitoly.

V následujícím oddíle se autorka zaměřuje na problematiku zahalování žen v muslimských komunitách v Evropě. Čtvrtý a pátý oddíl věnuje tematizaci a hodnocení problematiky zahalování žen z perspektivy tří vybraných muslimských feministek. Závěrečná část práce rekapituluje badatelský výtěžek a nabízí kritické hodnocení názorů tří sledovaných feministických autorek.

Práce je logicky a přehledně členěna, smysluplně strukturována, její jazyková i stylistická úroveň je povětšinou vysoká (autorka se však nevyhnula některým neobratným či vyloženě nesprávným výrazům a slovním spojením, např. „zakladateli náboženského vědění“ str. 15, nebo „islám je součástí rozmanitých kulturních oblastí“ str. 21, nebo „neuctívání islámských hodnot“ str. 23, nebo „pověření k rovnosti pohlaví“ str. 24, nebo „ovlivňovány stejnými sociologickými silami“ str. 26, nebo „nabýval celé škály různých pojetí“ str. 55, nebo „velké procento těchto žen chodí zahalené“ str. 59 a podobně).

Autorka si ve své práci vytkla za cíl problematizovat zažitá stereotypní mínění, že závoj halící muslimské ženy je nutně symbolem či projevem útlaku. Tohoto cíle přesvědčivě dosáhla. Doložila a vysvětlila, že jakkoli v určitých souvislostech a kontextech může být povinné zahalování žen žijících muslimských společnostech výrazem nerovnoprávného, nespravedlivého postavení, celou složitou problematiku nejde takto zjednodušovat a důvody k nošení závoje či jiného způsobu zahalení žen jsou četné a rozmanité.

Práce je podle mého názoru zdařilá, argumentuje přesvědčivě, její závěry jsou střídavě a opodstatněné. Autorce bych vytkl několik spíše drobných nedostatků, např. v úvodní části hovoří o důležitosti koránského verše 53 ze súry číslo 33 jako o klíčovém textu svaté knihy ve vztahu ke sledované problematice, nicméně tento (připouštím, že velice dlouhý) verš na rozdíl od jiných veršů Koránu v autorčině práci není citován, ačkoliv odkaz na něj je součástí autorčina výkladu.

Dále bych si dovolil poznamenat, že některé důležité skutečnosti týkající se vztahu muslimských komunit a evropských společností autorka komentuje na základě rozsáhlé práce křesťanského teologa Hanse Künga, což (zejména vzhledem složitosti sledované problematiky) možná není nejvhodnější zdroj (jedná se o přiznaně teologickou interpretaci islámu z pera křesťanského bohoslovce).

Na straně 21 autorka konstatuje, že feminismus v muslimských zemích není importovanou veličinou, takže podezření vůči muslimským feministkám, že jsou ovlivněny evropským nebo západním kulturním trendem či způsobem myšlení je podle autorky neoprávněné. Domnívám se, že by bylo přiměřenější formulovat toto stanovisko opatrněji, o dalekosáhlém vlivu západního feminismu na způsob myšlení a argumentace muslimských feministek podle mého názoru není sporu.

V kapitolách týkajících se důležitých pojmů souvisejících se sledovanou problematikou autorka místy postupuje metodou výčtu více či méně podrobných definic „velikých podstatných jmen“ (-ismů). Nejsm si jist, zda tento katalog důležitých abstraktních substantiv byl pro autorčinu argumentaci (v tomto rozsahu) nezbytný.

Při prezentaci argumentační strategie sledovaných muslimských feministek autorka místy postupuje více méně popisně a prostě za sebou řadí důležité citáty z jejich knih, přičemž hlavní analyticko-kritické a hodnotící postřehy autorky samé jsou vyjádřeny až v závěru. Možná by bylo vhodnější kriticko-analytické autorčiny komentáře organičtěji zapracovat už do kapitol věnovaných jednotlivým muslimským feministkám.

Na str. 61 autorka vyslovuje svůj nesouhlas s některými postoji a argumenty Fatimi Mernissi a ačkoli se chystá vyjádřit argumenty proti její teorii, v textu stojí: „své argumenty pro její teorii shrnu do dvou bodů“.

Při vyslovování vlastních argumentů a stanovisek autorka místy používá ne zcela vhodné impresionistické výrazy, jako „zdá se mi“. V diplomové práci je třeba měřit jednotlivé výpovědi a teze vahou jejich opodstatněnosti, nikoli tím či oním dojmem.

Závěrem shrnuji: Přes vyslovené připomínky považuji práci za pečlivou, zdařilou, kvalitní. Autorka svých vytčených cílů dosáhla a zpracovala úctyhodné množství relevantní odborné literatury. Prokázala veškeré dovednosti, nezbytné pro psaní odborné práce. Navrhuji hodnocení A až B.

Pavel Hošek

12.června 2013